

Tillaga stjórnar BSRB að stefnu bandalagsins til umræðu í málefnaþópum Málefnaþópur um vinnumarkaðinn og starfsumhverfi starfsmanna í almannaþjónustu

Áhersla á starfsumhverfi og kjaramál opinberra starfsmanna, launaþróunartryggingu, jöfnun launa milli markaða, bætt lífskjör og skattamál. Fjallar um stefnu BSRB í efnahags- og skattamálum, starfsumhverfi starfsmanna í almannaðjónustu, atvinnumálum, kjaramálum og lífeyrismálum og ályktanir þingsins um þessa málaflokka.

Atvinnumál

Opinber vinnumarkaður er grunnstoð norræna velferðarkerfisins þar sem jafnrétti fólks er haft að leiðarljósi. Sterk almannaðjónusta er mjög árangursríkt jöfnunartæki og jafnframt mikilvægur hlekkur í atvinnulífinu sem skilar þjóðfélaginu miklum arði. Mikilvægt er að efla grunnþjónustu samfélagsins og byggja upp enn sterkari opinberan vinnumarkað sem er samkeppnisfær við hinn almenna vinnumarkað.

Innan almannaðjónustunnar starfa þúsundir í skólum, félags- og heilbrigðisþjónustu og víða eru konur í miklum meirihluta þessara starfa. Mikilvægt er að tryggja samkeppnishæf laun í þessum störfum. Stofnanir þurfa að fá fjármagn í samræmi við þá þjónustu sem þær eiga að veita.

Hátt atvinnustig er lykilsenda þess að hægt sé að halda uppi velferðarkerfi og því er brýnasta viðfangsefni stjórnvalda hvers tíma að búa svo um að sem flestir hafi tök á því að stunda vinnu. VIRK hefur á starfstíma sínum unnið mikilvægt starf við að undirbúa fólk sem fallið hefur af vinnumarkaði til að snúa aftur til starfa. Þjóðhagslegur ávinningur af starfi sjóðsins er gríðarlegur. VIRK hefur með starfi sínu stuðlað að aukinni lýðheilsu þjóðarinnar og á sama tíma sparað samfélaginu mikla fjármuni. Standa þarf vörð um hið öfluga starf sem nú fer fram hjá Virk starfsendurhæfingarsjóði. Mikilvægt er að atvinnurekendur, trúnaðarmenn og læknar stuðli að því að einstaklingar komist sem fyrst í þjónustu VIRK áður en veikindaréttur og önnur aðstoð er fullnýtt.

Stjórnvöld geta aukið fjölbreytni á vinnumarkaði með því að huga betur að menntun sem miðast við þarfir atvinnulífsins. Traustur grundvöllur hefur verið lagður að fjölbreyttri atvinnustarfsemi með aukinni menntun. Þess vegna er mikilvægt að stuðla að frekari nýsköpun og hlúa að vaxtarsprotum. Nýjar og vaxandi atvinnugreinar á borð við ferðaðjónustu, upplýsingatækni og líftækni skapa mörg störf og eru nær undantekningarlaust gjaldeyrisskapandi. Einnig þarf að auka framleiðslu á grænmeti og öðrum innlendum matvælum. Með fjölbreyttu atvinnulífi og raunverulegri gjaldeyrissköpun fyrirtækja má draga úr líkum á stórfelldum örðugleikum í atvinnulífinu.

Styrkja verður stöðu landshlutanna svo þeir hafi aðdráttarafl fyrir fólk til búsetu og starfa. Styrkja verður uppbyggingu atvinnulífs og opinberrar þjónustu á landinu öllu. Verð á orku þarf að vera sambærilegt um land allt og aðgengi að netsambandi. Leitast verður við að skapa ný opinber störf í öllum landshlutum í stað þess að flytja störf landshluta á milli. Reynslan sýnir að tilfærsla starfa á milli landshluta hefur bæði neikvæð áhrif á starfsfólk, starfsemi viðkomandi stofnunar og þjónustuna sem á að veita.

Markmiðið verkalýðshreyfingarinnar á alltaf að vera að auka lífskjör og lífsgæði launafólks. Til að ná markmiðum um aukin lífsgæði vinnandi fólks og arðsemiskröfur atvinnurekenda má þó aldrei gleyma siðferðislegum og félagslegum grunnviðmiðunum um jöfnuð, réttlæti og samfélagslega ábyrgð.

Stjórnvöld verða að leggja sitt af mörkum ásamt verkalyðshreyfingunni og fulltrúum atvinnurekenda að hlúa sem best að þeim sem af einhverjum ástæðum falla út af vinnumarkaði. Sérstaklega þarf að huga að langtímaatvinnulausu fólki svo það einangrist ekki félagslega og efnahagslega.

Efnahags- og skattamál

BSRB leggur áherslu á að skattkerfið sé nýtt sem jöfnunartæki. Reka á skattkerfið og um leið velferðarkerfið með því hugarfari að fólk greiði inn eftir eignum en taki út eftir þörfum. Þeir sem betur eru stæðir ættu að bera meiri byrðar en hinir sem verr eru staddir. Samstaða þarf að nást um þessa hugsun í rekstri hins opinbera og hafa samstöðu og jöfnuð fólks að leiðarljósi.

Mikilvægt er að álögur á þá sem minnstar hafa tekjurnar verði ekki of miklar. Skattbyrði fólks verður að taka mið af framfærslubyrði og vera réttlát. Draga þarf verulega úr gjaldtöku í velferðarkerfinu en vaxandi greiðslubátttaka launafólks í t.d. rekstri heilbrigðiskerfisins er óásættanleg. Skoða skal hvort taka beri upp stig lækkandi persónuafslátt til að ná m.a. þvi markmiði að skattleysismörk nálgist grunnframfærslu.

Koma verður til móts við fjölskyldufólk með endurskoðun á fyrirkomulagi barnabóta og hækka greiðslur til barnafólks.

BSRB er fylgjandi þrepaskiptingu í skattkerfinu en slíkt verður að taka mið af skerðingum bótamegin. BSRB krefst þess að dregið verði verulega úr tekjutengingu bóta og lífeyrisgreiðslna. Jaðarskattar eru íþyngjandi og leggjast mjög misjafnlega á fólk eftir eignum og aðstæðum. Reglur skattkerfisins verða að gilda um alla og stórauka þarf eftirlit með svartri atvinnustarfsemi

BSRB er hlynnt auðlindaskatti og telur að greiða eigi fyrir nýtingu auðlinda, hverjar sem þær eru. Bandalagið leggur þó áherslu á að auðlindir verði í almannaæigu en ekki í eigu einkaaðila. BSRB varar við því að aðgerðir sem settar eru fram í nafni einföldunar á skattkerfi leiði í reynd til hærri álaga á launafólk. Mikilvægt er að kjör heimilanna séu lögð til grundvallar öllum breytingum á skattkerfinu en ekki óljósar hugmyndir um einföldun skattkerfisins.

BSRB krefst þess að fjármagnstekjuskattur og arður sé meðhöndlaður eins og tekjuskattur.

BSRB hafnar alfarið öllum hugmyndum um skattlagningu inngreiðslna séreignarsparnaðar.

Kjaramál

Allt launafólk á rétt á mannsæmandi launum fyrir vinnu sína. BSRB telur grundvallaratriði að launamunur milli hins opinbera og hins almenna vinnumarkaðar verði jafnaður sbr. samkomulag um lífeyrismál frá 19. september 2016. Launakannanir hafa sýnt að launamunur á milli markaða sé u.þ.b. 17%. Þá verður áfram að vinna að hækkun lægstu launa.

Grundvallaratriði er að launafólk geti lifað af dagvinnulaunum því augljóst er að fyrr verður ekki sátt um kjaramál í þessu landi. Draga þarf úr yfirvinnu en minna vinnuálag leiðir til þess að afköst starfsfólks aukast hlutfallslega. Stefna ber að afnámi yfirvinnuskyldu úr lögum og kjarasamningum, nema að almannahagsmunir séu í húfi.

BSRB vill að lögfest verði að vinnuvikan sé ekki lengri en 35 stundir og 32 stundir fyrir vaktavinnufólk.

BSRB telur það forgangsmál að bæta stöðu tekjulægri fjölskyldna. Tryggja þarf að öll börn búi við örugga fjárhagslega afkomu, búi við búsetuöryggi og hafi tækifæri til íþróttá- og tómstundaiðkunar. Samfélag jafnaðar verður ekki byggt nema allar fjölskyldur geti boðið börnunum sínum upp á sambærileg tækifæri óháð efnahag og búsetu. Mikilvægt er að efla almenningssamgöngur og gera þær ódýrari.

BSRB krefst þess að sérstök launaþróunartrygging verði lögfest/sett í kjarasamninga opinberra starfsmanna en megingtilgangur hennar er að tryggja samræmi í launaþróun á milli almenna og opinberra vinnumarkaðarins. Sátt verður að vera á milli stéttarféлага innan BSRB um útfærsluna. Þannig telur BSRB að opinberir starfsmenn muni njóta launahækkana sem eru umfram umsamdar launahækkarnir í kjarasamningum auk þess sem upptaka launaþróunartryggingar ætti að leiða til aukins stöðugleika á vinnumarkaði.

Að mati BSRB er það forgangsverkefni stjórnvalda, atvinnurekenda og verkalýðshreyfingarinnar að tryggja jafnrétti í launum óháð stöðu með tilliti til fötlunar, aldurs kynhneigðar, kyntjáning, kynvitund, kyneinkenni, kynþáttar, aldurs, trúar, tungumáls, búsetu, stjórnmalaskoðana, þjóðernis, félagslegrar stöðu eða efnahags. Allar rannsóknir sýna fram á að launamunur kynjanna er enn til staðar sem birtist í lægri atvinnu- og ævitekjum kvenna. Söguleg og menningarleg áhrif hafa leitt til þess að störf í þágu barna og í heilbrigðisþjónustu eru metin til lægstu launa samfélagsins ásamt öðrum störfum þar sem konur eru í meirihluta.

Grípa þarf til sérstakra aðgerða til að útrýma launamun sem stafar af kynskiptum vinnumarkaði sem hefur það að leiðarljósi að leiðréttu skakkt verðmætamat starfa þar sem meirihluti starfsmanna eru konur. Þá er jafnlaunastaðallinn mikilvægt tæki til að auka gegnsæi og gæði í launaákvörðunum.

Lífeyrismál

Lífeyriskerfi Íslendinga stendur á sterkum grunni byggðum á þremur stoðum: Opinberu almannatryggingakerfi, atvinnutengdum lífeyrissjóðum með skylduaðild og frjálsum lífeyrissparnaði. Styrkur íslenska kerfisins felst að stórum hluta í sjóðsöfnun en með því er átt við að eignir eru lagðar fyrir jafnóðum og réttinda er aflað til greiðslu lífeyris síðar. BSRB leggur ríka áherslu á að þessu fyrirkomulagi verði ekki hróflað.

BSRB krefst þess að dregið verði verulega úr tekjutengingu lífeyrisgreiðslna og almannatrygginga. Mikilvægt er að launafólk sem greitt hefur í lífeyrissjóði alla starfsævina sjái þess stað í afkomu sinni þegar kemur að starfslokum.

BSRB krefst þess að ákveðnar stéttir sem þurfa að hætta að vinna fyrr, t.d. vegna álags í starfi, fái rétt til snemmtöku lífeyris sem fjármagnað er sérstaklega með hærra mótframlagi í. BSRB fer einnig fram á að alþingi breyti lögum og lagi útfærslu varúðarsjóðs A-deildar til samræmis við samkomulag um lífeyrismál frá 16. September 2016.

Meðferð tilgreindrar séreignar hjá lífeyrissjóðum opinberra starfsmanna verði í samræmi við meðferð hennar á almennum vinnumarkaði.

Starfsumhverfi starfsfólks í almannaþjónustu

Hlutverk starfsfólks í almannaþjónustu er að veita mikilvæga og lögbundna þjónustu þar sem hagsmunir almennings eru hafðir að leiðarljósi. Tryggja þarf samhæfingu í þjónustunni og að vinnustaðir og störfin þróist í samhengi við samfélagið.

Til að tryggja öfluga og góða almannaþjónustu er mikilvægt að starfsmenn búi alltaf við besta mögulega starfsumhverfi, þar sem þekking, gagnkvæm virðing, fagmennska og starfsánægja er höfð að leiðarljósi. Skapa skal svigrúm og tækifæri fyrir starfsmenn til að þróa hæfni sína og þekkingu með öflugri símenntun og búa þeim vinnuaðstæður sem gera þeim kleift að sinna starfi sínu á faglegan og vandaðan hátt. Í starfsþjálfun skulu starfsmenn vera á launum.

Mikilvægt er að marka skýra mannauðsstefnu þar sem saman fara hagsmunir starfsmanna og stofnunar eða fyrirtækis. Styrkja þarf samband stjórnenda og starfsmanna m.a. með reglulegum starfsmannasamtölum og mikilvægt er að tryggja samvinnu stjórnenda og starfsmanna um skipulag og þróun vinnustaðarins. Skýr starfslýsing þarf alltaf að vera til staðar. Tryggja þarf að þeir sem hafa mannaforráð hafi þekkingu og menntun til að geta sinnt sínu hlutverki gagnvart starfsmönnum sínum.

Gera þarf reglulega heildarúttekt á starfsháttum vinnustaða og aðbúnaði launafólks. Gera þarf reglulega áhættumat og fylgja því eftir. Sérstaklega þarf að skoða vinnutilhögun og vinnuaðstöðu vaktavinnufólks, lög um lögbundinn hvíldartíma séu virt, mönnun sé næg og sjá til þess að álag á starfsfólk sé hóflegt.

Sveigjanleiki og samhæfing vinnu og einkalífs á ávallt að vera í fyrirrúmi til að stuðla að fjölskylduvænna samfélagi og koma í veg fyrir álag og streitu.

Allar fyrirhugaðar breytingar sem varða stöðu starfsfólks í almannaþjónustu, svo sem breytingar á stofnanaumhverfi, þarf að upplýsa starfsfólk um og verður að vinna með faglegum hætti og í samráði við starfsmenn og stéttarfélög. Þannig er hægt að tryggja nauðsynlega sátt og að þekking, reynsla og hæfni starfsfólks glattist ekki. Óvissa um starfið svo sem gerviverktaka og lausráðning veldur kulnun og streitu.